

Igor Saksida

Pedagoška fakulteta
UL, UP

Sodelovanje bralne skupnosti pri dialoškem bralnem dogodku

NATIONAL LIBRARY WEEK **NOVEMBER 14-20**

KENDRIYA VIDYALAYA KANJIKODE

READING COMPETITION

Entry Submission **7 NOVEMBER 2014**

15 OCTOBER - 7 NOVEMBER 2014 **CLASS VI - X**

Read your favourite books
Prepare your entries as per the guidelines
Face-to-face with your mentor

For more information
Contact your English Teacher or Visit Library

Register before **27 OCTOBER 2014**

Win Prizes!
Prizes in each category

Vrste bralcev ali vrste branja?

- **M. Kordigel**, 1990: Vrste branja: namen in vrsta besedil sooblikujeta bralno motivacijo (in ravnanje ob branju) – »**branje v funkciji**«: informacijsko besedilo je mogoče brati z namenom iskanja informacije ali ga brati strokovno in celo evazorično.
- Teorija **bralnih vlog** (J. A. **Appleyard**, 1991): besedilo ni niti bralčeva niti avtorjeva stvaritev, ampak rezultat sporazumevanja med obema: otrok lahko prevzame vlogo razlagalnega bralca in odrasli bralec je lahko igrivi bralec.
- Literarnoestetsko branje: prostočasno in kurikularno branje (**Krakar Vogel**, 2016) oz. **zasebno branje in bralni dogodek**.

Pravice bralca pri bralnem dogodku

1. *Da ne beremo* (če bralna naloga branja ne zahteva) – bralec ima pravico in dolžnost, da vodeno bere besedila.
2. *Da preskakujemo strani* – razvijamo poglobljeno in kritično branje.
3. *Da knjige ne dokončamo* – naloga mentorja branja je, da poišče prvine, ki so za bralca relevantne; bralec mora brati tudi to, kar ga trenutno ne zanima.
4. *Da ponovno beremo* – bralec knjigo sme in mora prebrati večkrat in ob tem razvijati procese razumevanja in vrednotenja besedila ter pridobivati metakognitivno znanje.
5. *Da beremo karkoli* – mentorji ponudijo kakovostno in dovolj zahtevno knjigo, tako da bo bralni dogodek zanimiv izziv.
6. *Da beremo kjerkoli* (pravica zasebnega bralca) – pri bralnem dogodku mora bralec spoštovati pravila skupinskega tekmovalno-sodelovalnega branja in učenja.
7. *Da beremo zaradi užitka in se poistovetimo s knjigo* (s pravo mero) – bralec pri bralnem dogodku nadgrajuje prvotno spontano doživetje.
8. *Da listamo/brskamo po knjigah* – ob njej ima bralec tudi pravico do mentorjevega nasveta.
9. *Da beremo naglas* je temeljna pravica, razvija se interpretativno glasno branje.
10. *Da o prebranem molčimo* – bralec svoje razumevanje in vrednotenje književnosti mora deliti z drugimi.

Raznovrstnost in povezanost bralne motivacije

Notranja motivacija	Zunanja motivacija – učitelj	Socialna/situacijska motivacija – vrstniki
Kompetentnost	Prilagajanje bralnih nalog	Vrstniško učenje
Kako moram še razviti bralne strategije? Kdo mi pri tem lahko pomaga? Kako razmišlja tisti, ki ima višje bralne dosežke kot jaz? Kaj naj naredim, da se boljšemu po dosežkih približam?		
Osebni interes	Razvijanje interesov, vodenje	Soodločanje pri izbiri kakovostnega gradiva
Ali v šoli res lahko berem kar koli – in če ne, zakaj ne? Kaj menijo o knjigah moji sošolci, kaj odrasli?		
Dosežek in uporaba	Povratna informacija, mentor kot bralni model	Uporaba znanja v pogovoru o prebranem
Kako berejo – razumejo, vrednotijo – besedilo drugi bralci? S kom se najbolj strinjam in zakaj? Kako oblikovati prepričljiv odziv na prebrano, da dobim dobro oceno, se dokažem sam sebi in izkažem v skupini?		

Gradnja interpretativne skupnosti

- *Zakon o knjižničarstvu:*

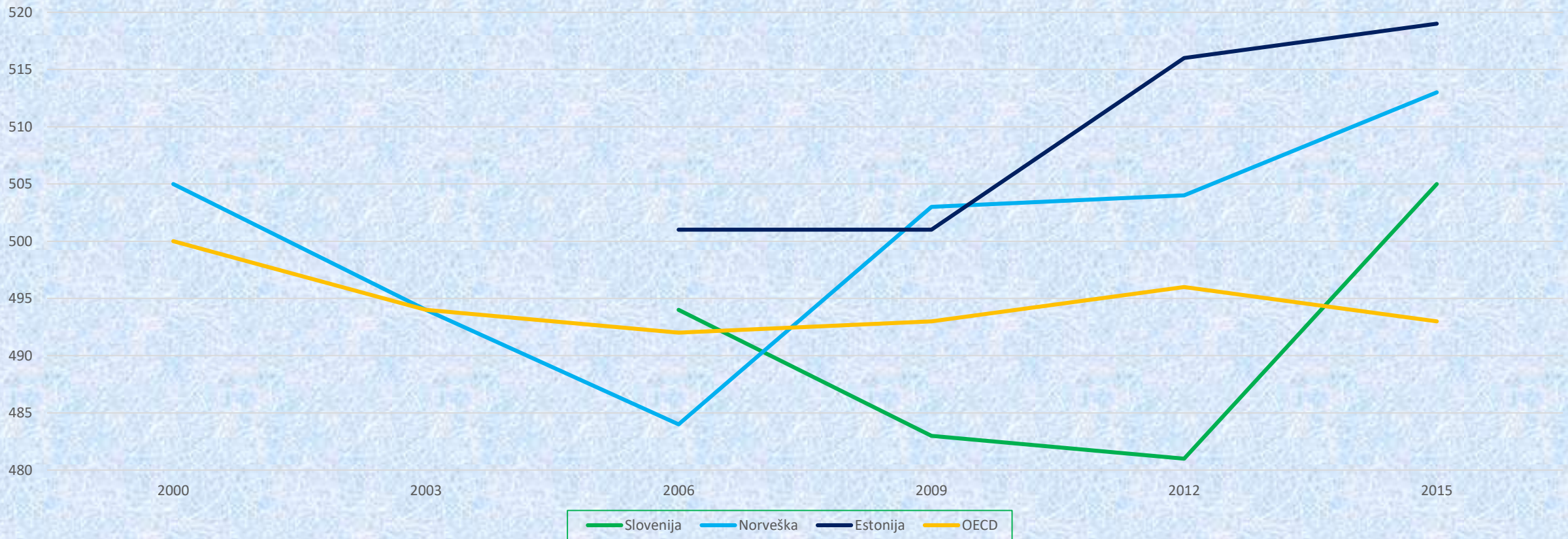
knjižnice »*organizirajo posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjene spodbujanju bralne kulture*«.

- Ključni dejavniki razvijanja kritičnega branja:

- **izbira zahtevnega kakovostnega besedila**, ki upošteva različne individualne in situacijske interese – a ti niso edini temelj,
- **sestavljanje zanimivih in zahtevnih bralnih nalog** na podlagi vsaj treh taksonomskih stopenj: (1.) priklic besedilnih informacij, (2.) razumevanje s sklepanjem (povezovanje podatkov iz besedila, razumevanje teme in namena besedila) ter (3.) vrednotenje besedila (osebno, medbesedilno ali problemsko); vprašanja in bralne naloge oblikujejo tudi mladi bralci za sovrstnike ,
- **preverjanje bralnega napredka** (bralnih dosežkov).

Mednarodne »lekcije«

Norveška: pristopi zaradi povprečnih rezultatov **že 2000:**

(1.) Naredite prostor branju: 2002–2007, tudi bralni projekti za fante, (2.) uvedba nacionalnih preizkusov branja (od 2004), (3.) medpredmetna promocija znanja o pismenosti, nov kurikulum 2006.

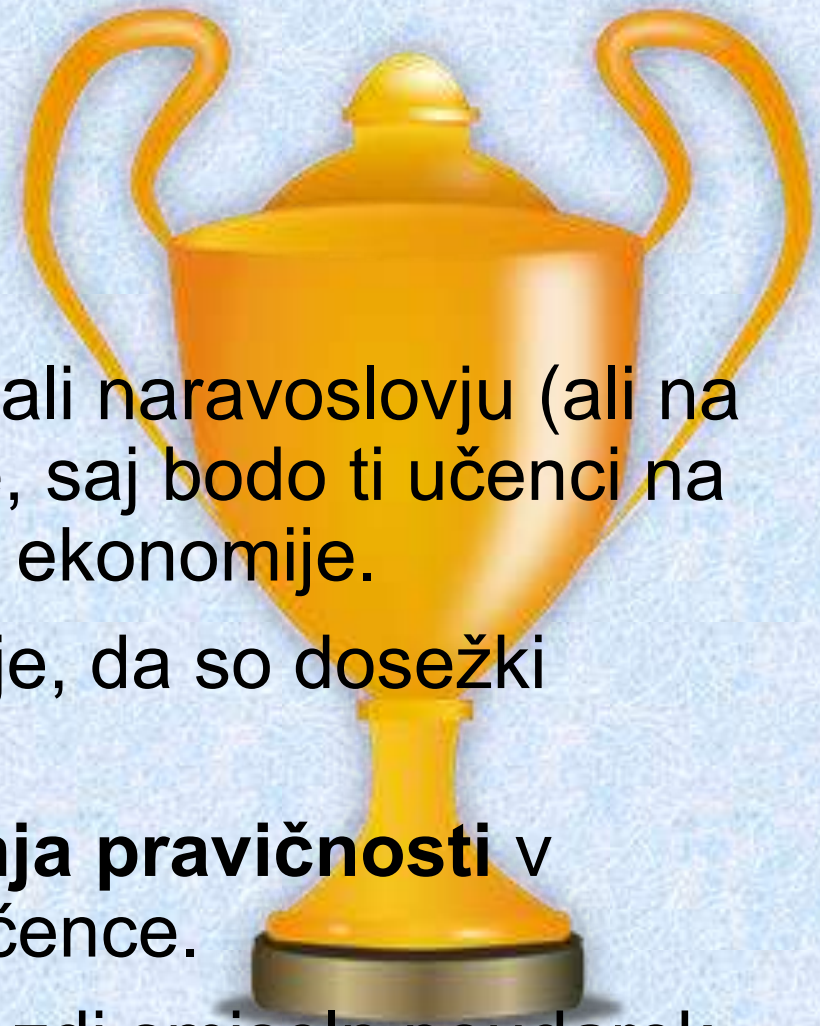
Ni učinkovitih kratkoročnih pristopov!

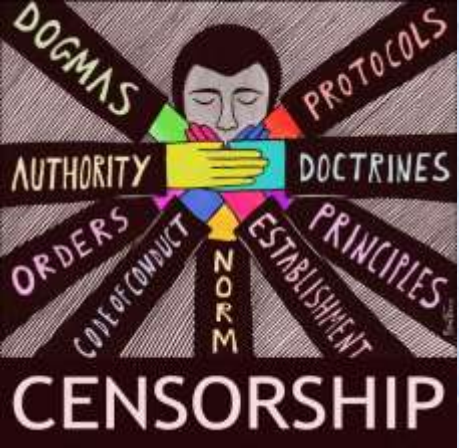
Slovenija, PISA 2015:

- povprečni dosežek slovenskih učenk in učencev je pri bralni pismenosti 505 točk, kar je za 24 točk višji dosežek kot leta 2012 (481 točk);
- najvišje bralne kompetence (5. oz. 6. raven) dosega 9 % slovenskih učenk in učencev, kar od leta 2012 predstavlja zvišanje za 4 odstotne točke.
- **Slovenija je edina od sodelujočih držav, kjer so se med letoma 2012 in 2015 tako zvišali deleži učenk in učencev z najvišjimi dosežki kot znižali deleži tistih z nizkimi dosežki.**

Poudarki (OECD, 2014)

- Spodbujanje **vrhunskosti** v matematiki, branju ali naravoslovju (ali na vseh teh področjih) je bistveno za razvoj države, saj bodo ti učenci na čelu tekmovalne, na znanju temelječe svetovne ekonomije.
- Pomen **visokih pričakovanj** staršev, prepričanje, da so dosežki posledica trdega dela in ne le nadarjenosti.
- Visoka pričakovanja **ne** izključujejo **zagotavljanja pravičnosti** v izobraževanju, dvigovanje standardov za vse učence.
- Glede na razlike v bralnih dosežkih po spolu se zdi smiseln poudarek, da naj s premišljenimi pristopi spodbujamo **bralno zavzetost fantov**.
- Pomen **kompleksnih strategij učenja** (tudi bralnega razumevanja), predvsem reševanja problemov.

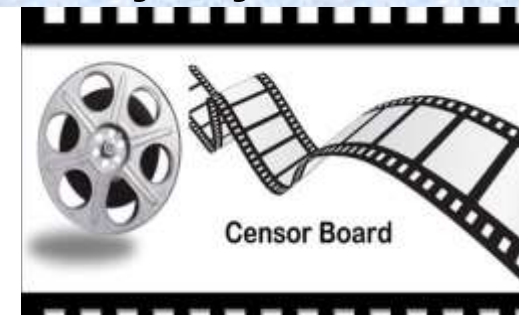
"*vem da besede bolijo*"

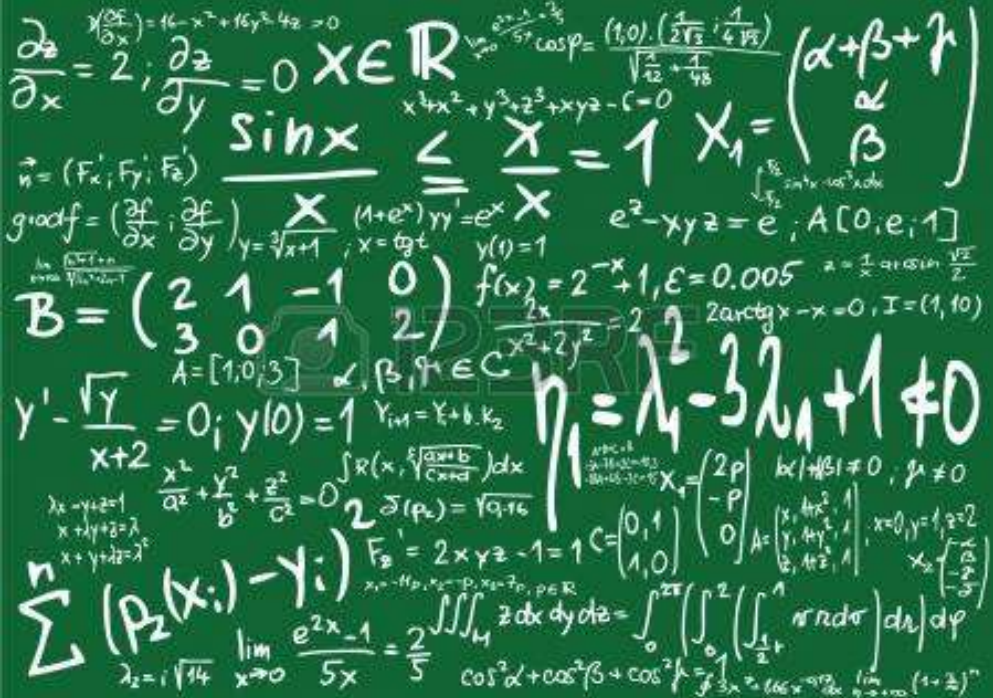
(Nikolovski: *Jzzinti*)

Cenzorske strategije:

- anonimno spletno **hujskaštvo**,
- negativne sodbe o književnih besedilih, ki jih kurikularni bralec sploh **ni** prebral,
- **pristransko** poročanje (nekaterih) medijev,
- **vzgojno-poučno** oz. **idealizacijsko** pojmovanje mladinske književnosti,
- „**šolofobija**“: problematiziranje oz. zapostavljanje didaktičnih izdaj leposlovja.

„It's really hard to design products by focus groups. A lot of times, people don't know what they want until you show it to them.”
Steve Jobs

Hvala za vašo pozornost.